

Замимаи 1
Ба амри Президенти
Чумхурии Тоҷикистон
аз 11 феввали соли 2021,
№АП-44

Низомномаи озмунӣ Чумхуриявии
«Илм-фурӯғи маърифат»

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1. Озмунӣ Чумхуриявии «Илм-фурӯғи маърифат» (минбаъд - озмун) тахти сарпарастии Президенти Чумхурии Тоҷикистон бо максали амалисозии «Бистсолаи омузиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» ҳамасола баргузор карда мешавад.

2. Озмун бо максали рушди тафаккури техникаӣ, васеъ намудани ҷаҳонбинии илмӣ, дастрасӣ пайдо кардан ба техникаву технология, ҷавсеаи ихтироъкорӣ ва навоҳарӣ, тайясти илм бо истеҳсолот, ҷалби бештари хонандагону донишҷӯён ва дигар кишроҳон ҷома ба омузиши фанҳои риёзӣ, дақиқ ва табиӣ, ҳамчунин дарёфти истеъдодҳои нав дар ин самтҳо байни хонандагони муассисаҳои тахсилоти миёнаи умумӣ, донишҷӯёни муассисаҳои тахсилоти ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ (бакалаврон ва магистрон), ходимони илмӣ, аспирантон, докторантон, унвонҷӯён, докторантҳо аз рӯи ихтисос ва докторантони ҳабилигата, омузгорони муассисаҳои таълимии ҳамаи зинаҳои тахсилот, муҳандисон, конструкторон ва дигар наомияндагони касбу кори гуногун баргузор мешавад.

3. Озмун аз рӯи ҳафт номинатсия гузаронида мешавад:

- математика (арифметика, алгебра, геометрия);
- физика ва астрономия;
- химия;
- биология (ботаника, зоология, анатомия);
- география;
- технологияи иттилоотӣ;
- ихтироъкорӣ ва навоҳарӣ.

2. САРПАРАСТ ВА МАСЪУЛОНИ ОЗМУН

- Сарпарасти озмун Президенти Чумхурии Тоҷикистон мешавад.
- Масъулони баргузори озмун Академияи миллии илмҳо, Вазорати маориф ва илм, Вазорати сановт ва технологияҳои нав,

1

Вазорати рушди иқтисод ва савдо, Вазорати кишоварзӣ ва Сарпдорани геология мешаванд.

6. Кумитаяи телевизион ва радио, АМИТ «Ховар», нашрияҳои давлатӣ, Кумитаяи кор бо ҷавонон ва варзиш, Кумитаяи кор бо занон ва оила дар тарғиб, ҷалб ва ҷараёни баргузори озмун иштирок мекунанд.

7. Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои тобеи чумхурӣ роҳбарони муассисаҳои илмӣ таҳкиқотӣ, директорон ва ректорони муассисаҳои тахсилоти миёна ва олии касбӣ ҷиҳати дар сағҳи баланд ташиқи ва баргузор намудани даврони якум, дуюм ва сеюми озмун масъул буда, ғолибон, омузгорон ва волидайнӣ онҳоро аз ҷиҳати моддӣ ва маънавӣ ҳавасманд мегардонанд.

8. Дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои тобеи чумхурӣ раёсат, шӯба ва бахшҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷома, маориф, фарҳанг, кор бо ҷавонон ва варзиш, занон ва оилаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва дар муассисаҳои илмӣ таҳкиқотӣ ва муассисаҳои тахсилоти миёнаву олии касбӣ роҳбарони онҳо масъули ташиқи ва баргузори озмун мешаванд.

3. КОМИССИЯИ ОЗМУН

9. Барои гузаронидани озмунӣ «Илм-фурӯғи маърифат» комиссия тавсис дода мешавад.

10. Ваколати комиссияи озмун:

- тахияи ҷадвали баргузори озмун ва назорати он;
- тасдиқи тарғиб, талабот ва тавзеҳот оид ба озмун;
- пешниҳоди ҳайати ҳақамон барои даврони сеюм ва ҷоруми озмун;
- гузаронидани семинари машваратӣ барои ҳайати ҳақамон;
- назорати риояи талабот ва пешниҳоди тавсияҳо ба довтабони озмун;
- омузиш ва тавсияи хуҷаҷҳои пешниҳодшудаи иштирокчиёни озмун ба даври ниҳой;

- баррасии пешниҳодҳои ҳайати ҳақамон ва арузи шикоятҳои довтабон ва иштирокчиён;
- тасдиқ ва эълони натиҷаи ҳуҷосаи ҳайати ҳақамони озмун.

4. ТАРҒИБИ БАРГУЗОРИИ ОЗМУН

2

11. Озмун аз чор давр иборат буда, аз мохи апрел то нимаи дуҷуми мохи ноябр ба таври зайл таъкил ва гузаронида мешавад:

- даври якум - мохи апрел дар муассисаҳои таълимӣ, муассисаҳои илмӣ ва дигар таъкилотҳо;

- даври дуюм - мохи май дар маркази шаҳр ва ноҳияҳо (ба истиснои шаҳри Душанбе);

- даври сеюм - нимаи дуҷуми мохи сентябр дар маркази Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон ва шаҳри Душанбе;

- даври чорум - даври ҷумҳуриявӣ барои ғолибони ҷойҳои якум, дуюм ва сеюми даври сеюм то 25-уми ноябр дар муассисаҳои илмӣ Академияи миллии илмҳо ва муассисаҳои таълимии соҳтори Вазорати Маориф ва илм баргузор мегардад.

12. Протоколи ҳаёти ҳақамон ба комиссияи ҷумҳуриявӣ ба даври чорум бо имзои раиси Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳури, роҳбарони муассисаҳои таълимӣ, илмӣ ва раиси ҳақамон пешниҳод мешавад.

13. Ҷойи баргузори даврҳои озмун дар маркази шаҳру ноҳияҳо, Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон, шаҳри Душанбе аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва дар муассисаҳои илмӣ таъкилотӣ, муассисаҳои таълилотӣ миёна ва олии касбӣ аз тарафи роҳбарони онҳо муайян карда мешавад.

14. Масъулияти баргузори даври якум, дуюм ва сеюм ба зиммаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон, шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳури, роҳбарони муассисаҳои илмӣ таъкилотӣ, муассисаҳои таълилотӣ миёна ва олии касбӣ вогузор карда мешавад.

15. Ҷараёни баргузори даврҳои якум, дуюм, сеюм ва чоруми озмун тавассути воситаҳои ахбори омма васеъ инъикос ва пахш мегардан.

16. Муҳлати пешниҳоди ҳуҷҷатҳои ғолибони ҷойҳои якум, дуюм ва сеюми даври сеюм барои иштирок дар даври чорум ба комиссияи озмун то 10-уми мохи ноябр муқаррар карда мешавад.

17. Миёни роҳбари муассисаи таълимӣ, омӯзгор ва доғталаб (дар шаҳри падару модар ва ё сарпарасти вай) метавонад шартнома ҷикати омода намулдани доғталаб ба имзо расонида шавад.

18. Академияи миллии илмҳо, вазоратҳои маориф ва илм, фарҳанг, Ҷумҳурияи телевизион ва радиои маъмули раванди гузаронидани маросими

тағтанавии супоридани ҷойзаҳо ба ғолибони даври чоруми озмун мебошанд.

5. ШАРТҲОИ ИШТИРОК ДАР ОЗМУН

19. Дар озмун шаҳрвандони кишвар, аз ҷумла хонандагони муассисаҳои таълилотӣ миёнаи умумӣ, донишҷӯёни муассисаҳои таълилотӣ ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ, баъд аз муассисаҳои таълилотӣ касбӣ (магистрантҳо, аспирантҳо, докторантҳо, докторантон аз рӯйи ихтисос, докторантҳои ҳабипитат), калонсолон ва намоёндагони касбу кори гуногун иштирок карда метавонанд.

20. Шартҳои таъкил ва баргузори озмун аз ҷониби комиссияи озмун назорат карда мешавад.

21. Доғталаб 10 рӯз пеш аз оғози озмун саналҳои зеринро бо ариза ба комиссияи озмун пешниҳод менамояд:

- тарҷумани ҳол;
- маълумотнома аз макони зист ё ҷойи таъкил;
- маълумотнома доир ба ихтисос, патент ва ё шаҳодатномаи муаллифӣ (барои ихтироъкорон ва навоварон).

22. Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳури суроға ва ҷойи баргузори озмунро барои доғталабон тавассути воситаҳои ахбори омма ва масъулон эълон менамоянд.

23. Барандаи Шоҳҷоиза ва шаҳсоне, ки дар даври чоруми озмун ҷойҳои якум, дуюм ва сеюмро ишғол менамоянд, то се сол ҳуқуқи ширект дар озмунро надоранд.

24. Барои иштирок дар даври чоруми озмун ба комиссияи озмун ҳуҷҷатҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

- маълумоти мухтасар дар бораи доғталаб;
- нусхаи патент ва ё шаҳодатномаи муаллифӣ;
- номгуи дастгоҳ ва таҷхизоти ихтироъшуда;
- пешниҳодҳои хусусияти навоваридошта;
- протоколи даври сеюми озмун.

6. ТАДЛАБОТ БА ИШТИРОКЧИЁНИ ОЗМУН

25. Донишу намунаҳои иштирокчиёни озмун аз рӯйи донишҳои назариявии донишҷӯёни кӯҳну қодаҳо, теоремаву аксиомаҳо, назарияҳо, фаҳмонидани доғдани моҳияти ҳодисаҳои таъкил, ҳалли масъалаҳои амали

ва корҳои озмоишӣ, инчунин намоиши дастоварди илмӣ ва навоариҳо муайян карда мешавад.

26. Як шахс танҳо дар як номинатсия иштирок карда метавонад.

7. МЕЪЁРҲОИ АРЗБИИ ҒОЛИБОНИ ОЗМУН

27. Вобаста ба номинатсия пешниҳоди сулорипҳои озмун дар шакли зерин сурат мегирад:

- дар математика 40% назариявӣ ва 60% амалӣ;
- дар физика ва астрономия 50% назариявӣ ва 50% амалӣ;
- дар химия 40% назариявӣ ва 60% амалӣ;
- дар биология 50% назариявӣ ва 50% амалӣ;
- дар география 50% назариявӣ ва 50% амалӣ;
- дар технологияи информатсионӣ 20% назариявӣ ва 80% амалӣ;
- дар технологияи инноватсионӣ 20% назариявӣ ва 80% амалӣ;
- дар иқтирофҳои ва навоарӣ аз рӯи пешниҳоди иқтироот ва навоарӣ, аз ҷумла дастгоҳу таҷҳизот, техникаву технология, навбӯ намунаҳои нави зироат, дарахтӣ буттаҳо ва маводи доруворӣ.

28. Бо мақсади баҳолузорӣ намуна ба дониш, маҳорат ва малакаи довтабон аз ҷониби комиссияи озмун ҷадвали 10-хола муқаррар карда шуда, ҳайати ҳакамони озмун ба дараҷаи маҳорат ва истеъдоди довтабон аз рӯи меъёрҳои зерин баҳо медиҳанд:

- барои ба тӯрратӣ ҷавоб додан ба саволҳои назариявӣ, дурӯст пешниҳод намулдани қонуну қоидаҳо, назарияҳо, теорема ва аксиомаҳо, моҳияти ҳодисаҳои табиат, дурӯст ҳал кардани масъалаҳо, тӯрра анҷом додани корҳои озмоишӣ - 10 ҳол, барои ҷавоби аз ҳуб болотар - 8 ҳол, барои ҷавоби ҳуб то 6 ҳол, барои ҷавоби аз миёна беҳтар - 4 ҳол, барои ҷавоби миёна - 3 ҳол, барои ҷавоби заиф - 2 ҳол гузошта шуда, барои ҷавоби ғайриқаноатбахш ҳол дода намешавад;

- барои иқтирофҳои 10 ҳол ба иқтирооте дода мешавад, ки он бо патент (ё шахсиятномаи муаллифӣ) - и байналмилалӣ гирифта шуда, эътирофшуда ва ё ҷумҳурий ҳифз шудааст, дар истеҳсолот ҷорӣ гардидааст ё имкони ҷорӣ шуданро дорад, самаранокии иқтисодӣ ба муайян гардида, дар он элементҳои навоарӣ мавҷуд бошад. Баҳои 8 ҳол ба иқтирооте дода мешавад, ки дар он ҳусусиятҳои навоарӣ мавҷуд аст, имкони дар истеҳсолот ҷорӣ шуданро дорад, вағе бо патент тасдиқи худро нафтааст. 6 ҳол барои иқтирооте дода мешавад, ки дар он унсурҳои навоарӣ ҷой доранд, 4 ҳол барои сохтани конструксияҳои муайян, ки унсурҳои навоарӣ надоранд, дода мешавад. Барои намунаҳои дастовардҳои аниқай мавҷуда 2 ҳол дода мешавад.

5

- барои ҷавоби тӯрра додан ба саволҳои назариявӣ, пешниҳоди алгоритми кори барнома ва сохтани барномае, ки масъалаи додшударо тӯрра ҳал намояд ва пешниҳоди натиҷаҳои саҳеҳ 10 ҳол дода мешавад. Барои ҷавобҳо ба саволҳои назариявӣ, пешниҳоди алгоритми кори барнома ва сохтани барномае, ки масъалаи додшударо ҳал намояд. - 8 ҳол, барои ҷавобҳо ба саволҳои назариявӣ, пешниҳоди алгоритми кори барнома ё сохтани барномае, ки масъалаи додшударо ҳал намояд - 6 ҳол, барои ҷавобҳо ба саволҳои назариявӣ, пешниҳоди алгоритми кори барнома ё сохтани барнома - 4 ҳол, барои ҷавобҳо танҳо ба саволҳои назариявӣ - 2 ҳол дода мешавад.

8. ҲАЙАТИ КОМИССИЯ ВА ҲАКАМОНИ ОЗМУН

29. Ҳайати комиссия бо амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар гардида, шумора ва ҳайати ҳакамони комиссия муайян месозад.

30. Ҳайати ҳакамони озмуни Вилояти Мухторӣ Қӯҳкистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои тобён ҷумҳуриро раисони ноҳия, шаҳр ва вилоят бо санади дахлдор тасдиқ менамоянд ва онҳо корҳои зеринро иҷро мекунанд:

- тибқи пешниҳоди комиссияи озмун донишу истеъдоди иштирокчиёро натиҷагирӣ мекунанд;
- ҳолҳоро муқаррар карда, бо овоздиҳии қушода ғолибро муайян менамоянд;
- натиҷаи озмун дар протокол дарҷ гардида, бо имзои аъзои ҳакамони тасдиқ карда мешавад.

31. Ба ҳайати ҳакамони Вилояти Мухторӣ Қӯҳкистони Бадахшон, вилоятӣ, шаҳрӣ, ноҳиявӣ, деҳоту шаҳрак намоёндогони раёсат, шӯба ва бахшҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, омӯзгорон, олимону муҳаққиқон ворид мешаванд. Шумораи ҳайати ҳакамони бо раису муовинонаш бояд тоқ бошад.

32. Хулосаи ҳайати ҳакамони дар комиссияи озмун баррасӣ ва тасдиқ карда мешавад.

33. Комиссияи озмун дар ҳолати ҷавобгӯ набудани хулосаи ҳайати ҳакамони ба талаботи Низомномаи мақзур (дар ҳолатҳои истиноӣ ва ё муайян гардидаи интибоҳоти техникаӣ) ҳуқуқи беқор кардани онро дорад.

6

34. Комиссия нагъичаи ниҳиро ҷамъбаст карда, онро барои маълумот ва шиносӣ ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод менамояд.

9. ТАРТИБИ ПЕШНИҲОД БАРОИ ДАРЁФИ ШОҲҶОИЗА

35. Барои дарёфи Шохҷоиза доғалабе роҳ дода мешавад, ки дар даври Ҷумҳуриявӣ аз рӯи номинатсияи ихтироъкормӣ ва навоварӣ ҷойи яқумро сазовор гардидааст.

36. Агар барандаи Шохҷоиза намоёнда аз табақаҳои касбу кори гуногун бошад, бо пешниҳоди комиссияи Ҷумҳуриявӣ озмун бо тартиби муқарраргардида бо мукофоти соҳавӣ сарфароз гардонида мешавад.

10. ТАЪМИНОТИ МОЛЛИЯВИИ ОЗМУН

37. Хароҷоти даврҳои яқум, дуҷум, сеҷум ва хароҷоти вобаста ба сафарбаркунии ғолибон ва омӯзгорони онҳо ба даври чоруми озмун, будубоши онҳо дар маҳалли баргузори озмун аз ҳисоби бучети мақмоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғд ва Хатлон, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳои тобеи Ҷумҳурии роҳбарони муассисаҳои илмӣ таҳқиқотӣ, ректорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва дигар саршамаҳои маблаггузори бо конунгузори манъатгардида пардохт карда мешавад.

38. Ғолибони даврҳои яқум, дуҷум, сеҷуми озмун ва омӯзгорону волидони онҳо аз ҷониби мақмоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғд ва Хатлон, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои тобеи Ҷумҳурии ва ташкилоту муассисаҳо ба таври моддӣ маънавия ҳавасманда гардонида мешаванд.

39. Раисони Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғд ва Хатлон, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳои тобеи Ҷумҳурии, роҳбарони муассисаҳои илмӣ таҳқиқотӣ, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ тартиби додани мукофот ва ҷоизаро дар даврҳои яқум, дуҷум ва сеҷум тасдиқ ва амалӣ менамоянд.

40. Ба ғолибони даври чорум ва барандаи Шохҷоиза тибқи тартиби муқарраргардида аз ҳисоби маблагҳои фонди захиравии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоиза ва мукофоти пулӣ дода мешавад.

41. Ҷоиза ва мукофоти пулӣ ғолибони озмун ва омӯзгорони онҳо дар маросими тантанавӣ аз ҷониби намоёндаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон супорида мешавад.

42. Барои ҳавасмандагардони ғолибони ҳамаи даврҳои озмун ва омӯзгорони онҳо, ҷалби сарпарастон тибқи конунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода мешавад.

43. Иштирокчиёни ҷойҳои 4, 5, 6 даври чоруми озмун бо нишони «Илм ва инноватсия» ва «Ифтихорнома»-и Академияи илмӣ ва сарфароз гардонида мешаванд. Шақл, андоза ва тартиби супоридани нишонро Академияи илмӣ ва илмҳои таҳия ва тасдиқ менамояд.

44. Падару модароне, ки фарзандони онҳо дар даври чоруми ҷойҳои яқум, дуҷум ва сеҷумро ба даст меоранд, соҳиби нишони «Маърифатпарвар» ва «Ифтихорнома»-и Академияи илмӣ ва илмҳои таҳия ва тасдиқ менамояд.

45. Омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ки шогирдони онҳо дар даври чоруми озмун барандаи Шохҷоиза ва сазовори ҷойҳои яқум, дуҷум ва сеҷум мегарданд, бо мукофоти пулӣ сарфароз гардонида мегарданд.

11. ИМТИЁЗҲО

46. Ғолибони даври чорум (ҷойҳои 1, 2, 3) ва барандаи Шохҷоиза, баъди хатми муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ, миёна ва олии касбӣ ба ихтисоси интихобкардаи худ, бе озмун, ба тарикқи ройгон, ба муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ ва баъд аз муассисаи таҳсилоти олии касбӣ кишвар қабул карда мешаванд. Тартиби қабули ғолибони даври чоруми озмун ва барандаи Шохҷоизаро Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи муқаррарот муайян менамояд.

47. Вазорати маориф ва илм яқчо бо Академияи илмӣ ва протокол ва санадҳои ғолибони озмунро дар асоси таҳияи тартиби махсус барои 10 сол нигоҳдорӣ намуда, баъдан ба бойгонӣ месупоранд.